

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opinto-ohjauksen uusien muotojen arvioinnin loppuseminaari

9.10.2024

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ohjelma

13.00 Tervetuloa / Välkommen

Harri Peltoniemi, johtaja, Karvi

13.05 Arvioinnin tausta

Ulla-Jill Karlsson, opetus- ja kulttuuriministeriö

13.15 Puheenvuoro: Opinto-ohjaajan työstä nopeasti muuttuneessa toimintaympäristössä

Paula Lindqvist, puheenjohtaja, SOPO ry

13.25 Arvioinnin kokonaisuus, tuloksia ja kehittämissuosituksia

Arviointiasiantuntijat Kati Jokio ja Siru Myllykoski-Laine

14.00 Paneelikeskustelu

Saga Sucksdorff, OSKU ry

Jussi Kukkurainen, Lukiolaisten liitto

Mira Kalalahti, Jyväskylän yliopisto

Antti Sinisalo, Kouvolan aikuislukio

Jani Goman, Karvi

14.45 Päätössanat / Slutord

Salla Venäläinen, yleissivistävän yksikön johtaja, Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Avaussanat

Harri Peltoniemi, johtaja, Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin tausta

Opetus- ja kulttuuriministeriö

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opinto-ohjaajan työstä nopeasti muuttuneessa toimintaympäristössä

SOPO ry

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin kokonaisuus, tuloksia ja kehittämissuosituksset

Arviointiasiantuntijat Kati Jokio ja Siru
Myllykoski-Laine

OHJA-arviointi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi vuosina 2022–2024 opinto-ohjauksen uusia ja vahvistettuja muotoja perusopetuksessa, toisella asteella, nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa sekä asuinkuntien ohjaus- ja valvontatyössä (OHJA-arviointi). Arviointi on osa opetus- ja kulttuuriministeriön seuranta- ja oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanosta.

OHJA-arvioinnin päätehtävänä oli lisätä ymmärrystä opinto-ohjauksesta jatkumona aina perusopetuksesta toisen asteen suorittamisen jälkeiseen ohjaukseen. Arvioinnin tavoitteena oli tunnistaa oppivelvollisuuden suorittamista ja oppijoiden hyvinvointia edistäviä käytäntöjä.

Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kokonaisuuden toteutuminen

Perusopetus ja
oppivelvolliset aikuisten
perusopetuksessa

Nivelvaiheen koulutukset
(TUVA-, TELMA- ja
Opistovuosi-koulutukset)

Ammatillinen
koulutus

Lukiokoulutus

Tehostettu
henkilökohtainen
oppilaanohjaus

Keskeyttämishuonon alaisten opiskelijoiden ohjaus

Nivelvaiheohjaus

Valmiit aineistot: Vipunen, KOSKI, Tilastokeskus, opiskelijabarometrit
Kyselyaineistot: Koulujen ja oppilaitosten ohjaus-, opetus- ja johtohenkilöstö
Haastattelut ja työpajat: oppilaat ja opiskelijat, ohjaushenkilöstö

Kuntien ohjaus- ja valvontavastuut
koskien oppivelvollisuuden suorittamista

Kyselyaineisto

Lait ja asetukset

Perusopetuslaki (628/1998)
Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
Laki tutkintoon valmentavasta
koulutuksesta (1215/2020)
Laki ammatillisesta
koulutuksesta (531/2017)
Lukiolaki (714/2018)
Laki vapaasta sivistystyöstä
(632/1998)
Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
1287/2013

Muut ohjaavat dokumentit

Opetus- ja
kulttuuriministeriö:
Oppivelvollisuuden
laajentamisen
toimeenpanon
seurantasuunnitelma
2021–2024
Hallituksen esitys
eduskunnalle
oppivelvollisuuslaiksi
ja eräksi siihen
liittyviksi laeiksi
HE 173/2020

Rahoitus

Laki kunnan
peruspalvelujen
rahoituksesta
618/2021
Laki opetus- ja
kulttuuritoimen
rahoituksesta
1705/2009
Opetus- ja
kulttuuriministeriö:
Opinto-ohjauksen
kehittämissuunnitelma,
pysyvä rahoitus ja
hankerahoitus

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arviointiryhmä

- **Åsa Bodö**, oppilaanohjaaja, Larsmo kommun
- **Anna Maria Honkala**, opinto-ohjaaja, Sotkamon lukio
- **Päivi Ikola**, rehtori, Tesoman koulu
- **Mira Kalalahti**, apulaisprofessori, Jyväskylän yliopisto
- **Tomi Kiilakoski**, vastaava tutkija, Nuorisotutkimusseura
- **Tuuli-Maria Lehtinen**, opinto-ohjaaja, Ammattiopisto Live
- **Juha Liiten**, tiimipäällikkö, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä Riveria
- **Minna Rovio**, opetus- ja nuorisopäällikkö, Imatran kaupunki
- **Antti Sinisalo**, opinto-ohjaaja, Kouvolan lukio
- **Venla Tilli**, puheenjohtaja 2022-2023, Osku ry

Arviointiaineistot

AINEISTONKERUUN AJANKOHTA	TOTEUTUSTAPA	N
KEVÄT 2023	Kyselyt ohjaus-, opetus- ja johtohenkilöstölle eri koulutuksissa	1672
	Kyselyitä täydentävät henkilöstöhaastattelut	14
	Oppilaiden ja opiskelijoiden haastattelut eri koulutuksissa	149
SYKSY 2023	Lisäkysely otoskoulujen ja oppilaitosten rehtoreille ja johtajille	147
KEVÄT 2024	Kysely oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontatoimijoille kunnissa	235
	Tilastotieto Vipunen-tietopalvelusta ja Koski-rekisteristä	
	Ohjaustoimijoiden työpajat	44
SYKSY 2024	Tilastotieto Koski-rekisteristä	

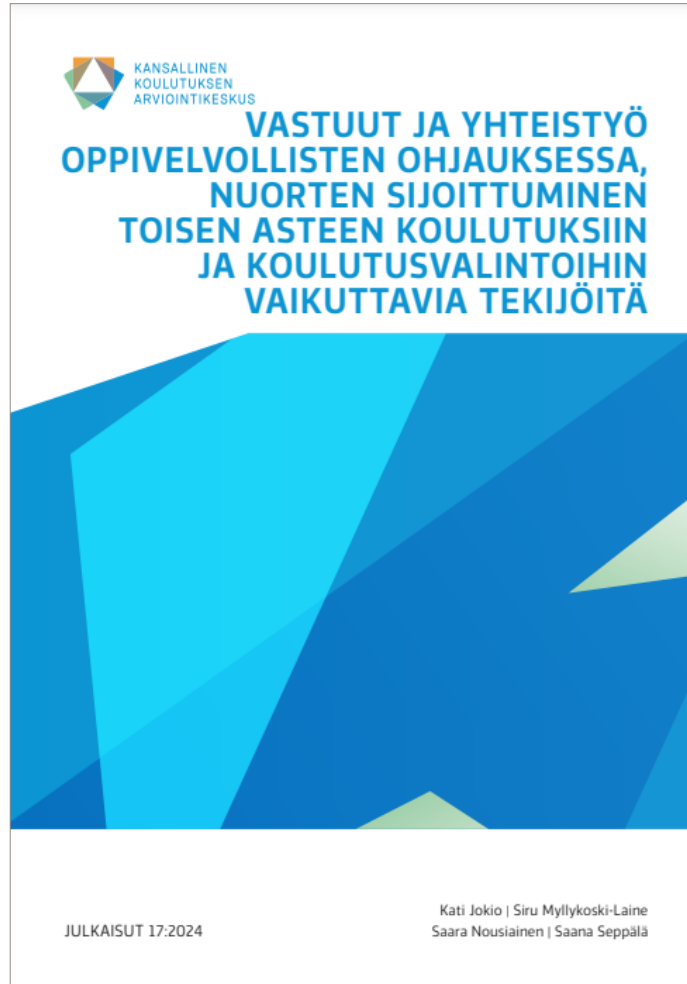
Arvioinnin 1. väliraportti julkaistiin marraskuussa 2023

Arvioinnin 2. väliraportti julkaistiin maaliskuussa 2024

Arvioinnin 3. väliraportti julkaistiin kesäkuussa 2024

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin tuloksia

Arvioinnin tuloksia

1. Koulujen ja oppilaitosten henkilöstö on helposti tavoitettavissa ohjauksen saamiseksi, mutta henkilökohtaisen ohjauksen määrä voi jäädä vähäiseksi. Nuorten vastuu henkilökohtaiseen ohjaukseen hakeutumisessa on suuri.

- Moni ohjaustyötä tekevä arvioi, ettei henkilökohtaiseen oppilaan- tai opinto-ohjaukseen ole riittävästi aikaa.
- Osa haastatelluista nuorista kaipasi lisää henkilökohtaista ohjausta esimerkiksi jatko-opintojen suunniteluun.
- Nuoret, jotka tarvitsisivat enemmän tukea, mutta eivät esimerkiksi uskalla pyytää apua, saattavat jäädä huomaamatta.

2. Nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa ohjaus on vahvaa, mutta yksilöllisten opiskelupolkujen tukeminen ei välttämättä toteudu.

- Esimerkiksi TUVA-koulutus näyttää jakautuneen niin, että ne, jotka opiskelevat ammatillisen koulutuksen järjestämässä TUVA-koulutuksessa ohjautuvat jatkamaan opintojaan ammatilliseen koulutukseen ja ne, jotka opiskelevat lukion järjestämässä TUVA-koulutuksessa ohjautuvat pääosin lukiokoulutukseen.
- TUVA-koulutuksen aikana opintoja tutkintoon johtavista koulutuksista suoritetaan varsin vähän.

Arvioinnin tuloksia

- 3. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen sisällöt ovat monipuolisia, mutta ohjauksen oikea-aikaisuudessa sekä työelämätietouteen ja urasuunnitteluun liittyvässä ohjauksessa on kehittämistarpeita.**
  - Perusopetuksen oppilaat toivoivat opinto-ohjaukseen ja koulutuksen valintaan liittyviä asioiden käsittelyä nykyistä aiemmin.
  - Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden mukaan jatko-opintomahdollisuuksista saadaan vähäisesti tietoa.
  - Lukiolaiset toivoivat saavansa enemmän tietoa eri ammateista, koulutuspoluista ja siitä, millaisiin tehtäviin erilaisilla koulutuksilla voi työllistyä.
- 4. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen piirissä on useita oppilaita. Keskeistä toteutuksessa on tutustuminen eri koulutusvaihtoehtoihin ja erilaisten taitojen vahvistaminen. Henkilöstön yhteisen ymmärryksen lisäämistä tehostetusta henkilökohtaisesta oppilaanohjauksesta kaivataan.**
- 5. Toisen asteen tutkintokoulutuksissa tunnistetaan keskeyttämishassassa olevat opiskelijat, mutta resursointia työlle kaivataan.**

Arvioinnin tuloksia

6. Kaikki ohjaavat -periaate ja toimiva yhteistyö ovat tärkeitä koulunkäynnin ja opintojen suorittamisen, opintojen ja uran suunnittelun sekä kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukemisessa. Periaate ei kuitenkaan kaikkialla toteudu. Resursseja ja tarkempia suunnitelmia ohjaukselle kaivataan.

- Henkilöstö arvioi ohjaus- ja opetushenkilöstön välisen työnjaon oppilaan- ja opinto-ohjauksessa pääosin selkeäksi. Vastuu ohjauksesta saattaa kuitenkin kasautua yksittäisille toimijoille.
- Yhteistyö psykologipalvelujen kanssa toimii kaikissa koulutuksissa heikommin kuin yhteistyö koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja kuraattoripalvelujen kanssa. Myös psykologipalvelujen saatavuuden ongelmia tuotiin esiin.
- Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa yli viidesosa vastaajista arvioi muun muassa, että yhteistyö huoltajien kanssa toteutuu huonosti tai melko huonosti opiskelijoiden opintojen aikaisiin valintoihin liittyen.

7. Tiedonsiirto ja yhteistyö ovat keskiössä siirtymä- ja nivelvaiheohjauksessa.

- Nivelvaiheyhteistyö on erityisen tärkeää niiden nuorten kohdalla, joilla ennakoitaan olevan haasteita joko toisen asteen koulutukseen siirtymisessä tai siihen kiinnittymisessä.
- Tiedonsiirtoon toivottiin selkeämpiä käytänteitä ja mahdollisesti myös valtakunnallista rakennetta selkeyttämään opetuksen ja ohjauksen parissa työskenteleville ne laissa mainitut välttämättömät tiedot, jotka tulee kouluasteiden ja koulutuksen järjestäjien välillä siirtää.

Arvioinnin tuloksia

8. Kuntien ohjaus- ja valvontatyössä ennakoiva ohjaus, selkeät toimintamallit, toimiva yhteistyö ja riittävät resurssit ovat keskeisiä.

- Ohjaus- ja valvontatehtävät olivat usein tulleet lisätyöksi muun työtehtävän oheen.
- Usea vastaaja mainitsi, että oppivelvollisten ohjaus vei paljon aikaa oppivelvollisten moninaisten ja haasteellisten tilanteiden takia.
- Ohjaustyöhön liittyi kiinteästi yhteistyö ja yhteydenpito muiden tahojen kanssa, kuten koulutusten järjestäjien, ohjaus- ja opetushenkilöstön, nuoristyön sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Työlle olivat keskeistä toimivat yhteistyöverkostot tai niiden laajentaminen osana työtä.

9. Koulutuspaikkoja, -vaihtoehtoja tai erilaisia palveluita ei ole riittävästi vastaamaan nuorten erilaisiin tarpeisiin.

- Nivelvaihe- ja valmentavissa koulutuksissa ei ole riittävästi opiskelupaikkoja tai niitä ei järjestetä lähellä opiskelijan kotia tai tukiverkostoa.
- Ohjausta haastaa tilanne, jossa koulutusjärjestelmä ja oppivelvollisuuslaki ei huomioi nuorten tarvetta erilaisille oppimisympäristöille tai oppimisen muodoille, kuten työpajatoiminnalle.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kehittämissuosituksset

1. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen tulee vastata paremmin oppijoiden tarpeisiin. Yksilöllisten opintopolkujen tukemiseen on kiinnitettävä huomiota.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa, että ohjaus- ja opetushenkilöstöllä on riittävästi aikaa yksilölliseen ohjaukseen. Jokaisen oppijan tulee saada tarpeidensa mukaista ohjausta. Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut mahdollistavat ohjaustarpeiden tehokkaamman tunnistamisen niidenkin nuorten osalta, jotka eivät tarpeistaan huolimatta hakeudu oma-aloitteisesti ohjaukseen.

- **Perusopetuksen oppilaanohjauksessa** yksilöohjauksen määrän ja ryhmämuotoisen ohjauksen määrän tarkastelu, sillä useat oppilaat ovat tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen piirissä
- **Ammatillisen koulutuksessa** ryhmämuotoisen opinto-ohjauksen kehittäminen opiskelijoiden yhdenvertaisen ohjauksen varmistamiseksi
- **Lukiokoulutuksen opinto-ohjauksen** sisältöjen kehittäminen nykyistä monipuolisemmaksi huomioiden uraohjauksen
- **TUVA-koulutuksessa** siirtymien tukeminen sekä ammatillisiin että lukio-opintoihin
- **TELMA-koulutuksen** henkilöstön ja opinto-ohjaajan välisen yhteistyön vahvistaminen opiskelijan osaamisen edistämiseksi ja tukemaan opiskelijaa sekä työssä että itsenäisessä elämässä
- **Opistovuosi oppivelvollisille -koulutuksen** hyvien käytänteiden selvittäminen, joita voidaan soveltaa nuorille suunnattujen matalan kynnyksen oppimisympäristöjen kehittämisessä.
- **Aikuisten perusopetuksen** opiskelijoiden lisäohjauksen resurssien varmistaminen
- Perusopetuksen johdolla ja oppilaanohjaajilla oltava riittävä tieto erityisen tuen koulutuksista ja siitä, mille kohderyhmälle **ammattillinen erityisopetus** on soveltuvin.

2. Ohjauksen työnjakoa, toimintamalleja, yhteistyötä ja resurssien kohdentamista tulee kehittää ja tarkentaa ohjaussuunnitelmissa.

- **Ohjaussuunnitelmien laatiminen** ohjaus- ja opetushenkilöstön, opettajien, oppilas- ja opiskeluhuollon, huoltajien ja oppilaiden/opiskelijoiden kanssa ja niiden tarkentaminen koulu-, oppilaitos- tai koulutuskohtaisesti huomioiden myös nivelvaihe- ja valmentavat koulutukset. Ohjaussuunnitelmiin mm. ohjausvastuiden tarkentaminen, ohjauksen resursointi ja sen vastaavuus ohjauksen tavoitteisiin sekä ohjauksen kehittäminen ja vaikuttavuuden arviointi
- **Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä hyvinvointialueiden toimijoiden yhteistyön** edistäminen, jotta oppivelvollisuuslakia tulkitaan yhdenmukaisesti
- **Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen** toteuttamisen seurantaan kansallinen toimintapa, jotta kyseisen ohjauksen piirissä olevien oppilaiden määrästä saadaan tietoa. Opetuksen järjestäjien huolehtiminen kaikille yläkouluille suunnattavasta rahoituksesta sekä ohjauksen käytännön tuntemisesta koulutuspolun haasteita ennakoivana toimintana. Myös Opetushallituksen tarkennukset tehostetusta henkilökohtaisesta oppilaanohjauksesta.
- **Kuntien ohjaus- ja valvontatyölle** kohdennetut ja riittävät resurssit, ja selkeää vastuunjakoa sekä paikallisesti että oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön.
- **Nivel- ja siirtymävaiheiden tiedonsiirtokäytänteiden** tarkentaminen ja tehostaminen. Opetushallitukselta ohjeet selkiyttämään ohjauksen parissa työskenteleville, mitkä ovat laissa mainitut välttämättömät siirrettävät tiedot

3. Oppijoiden tarpeita vastaavia oppimisympäristöjä tulee kehittää. Nivelvaihe- ja valmentavien koulutusten alueellista koulutustarjontaa ja koulutuspaikkojen riittävyttä tulee edistää.

- Uusien matalan kynnyksen **oppimisympäristöjen** kehittäminen
- **Ryhmäyttämisen** ja sen erilaisten toimintatapojen kehittäminen
- **Työpajojen** toimiminen entistä vahvemmin oppimisympäristöinä nuorille. Huomio myös työpajatoiminnan alueelliseen saatavuuteen
- **TUVA-koulutuksen** saatavuuden varmistaminen siten, ettei matka koulutukseen kasva niin suureksi, että opiskelijan matkustaminen koituu liialliseksi rasitteeksi
- **TELMA-koulutuksen** järjestäjien resurssien turvaaminen, jotta opiskelijat pääsevät opiskelemaan lähellä kotiaan ja tukiverkostaan
- **Opistovuosi-koulutuksen** alueellisen saatavuuden edistäminen

SHUTTERSTOCK 113484865

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Paneelikeskustelu

Saga Sucksdorff, OSKU ry

Jussi Kukkurainen, Lukiolaisten liitto

Mira Kalalahti, Jyväskylän yliopisto

Antti Sinisalo, Kouvolan aikuislukio

Jani Goman, Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Päätössanat

Salla Venäläinen, yleissivistävän yksikön johtaja,
Karvi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

KIITOS! TACK!

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

OPINTO-OHJAUKSEN UUSIEN MUOTOJEN ARVIOINNIN LOPPURAPORTTI

JULKAISUT 25:2024